

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

w sprawie **K. P.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 18 marca 2026 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego

od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 26 września 2008 r., sygn. akt II Ka 216/08,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Koninie

z dnia 9 kwietnia 2008 r., sygn. akt II K 406/07,

1. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Koninie, a także utrzymany nim w mocy pkt. I wyroku Sądu Rejonowego w Koninie co do skazania K. P. za czyn opisany w pkt. 2 części wstępnej tego wyroku i związany z tym czynem pkt II wyroku Sądu pierwszej instancji;

2. na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. uniewinnia oskarżonego od zarzutu popełnienia czynu z art. 286 § 1 k.k. na szkodę

pokrzywdzonego R. L. i w tej części kosztami procesu obciąża Skarb Państwa;

3. sprawę w części dotyczącej utrzymania w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Koninie co do skazania za czyn z pkt 1 części wstępnej wyroku tego Sądu w zakresie rozstrzygnięcia o karze przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koninie.

Tomasz Artymiuk

Marek Pietruszyński

Jerzy Grubba

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 9 kwietnia 2008 r., sygn. akt II K 406/07, K. P. został uznany za winnego popełnienia dwóch zarzucanych mu czynów z art. 286 § 1 k.k. polegających na tym, że:

1. „w dniu 04.09.2006 roku w K. 1. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził M. R. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 1.704 zł, wprowadzając go w błąd co do zamiaru wywiązania się z zawartej za pośrednictwem aukcji internetowej [...] umowy sprzedaży komputera przenośnego – laptopa, w ten sposób, że mimo uiszczenia ceny zakupu w kwocie 1.704 zł nie przekazał nabytego na aukcji laptopa, czym działał na szkodę M. R.”, (akt oskarżenia z dnia 30 kwietnia 2007 r., k. 59 akt o sygn. VII K 525/07);
2. „w dniu 15.09.2006 roku w B., woj. [...], działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem R. L. w ten sposób, że na aukcji internetowej firmy [...] wystawił na sprzedaż laptop I., mimo otrzymania za niego przelewem na podany nr konta pieniędzy w kwocie 2.500 zł przedmiotu transakcji nie przekazał R. L. czym działał na jego szkodę”, (akt oskarżenia z dnia 30 marca 2007 r., k. 187, sygn. akt VII K 770/07).

Sąd Rejonowy w Koninie przyjął, że ww. czyny zostały popełnione w ramach ciągu przestępstw i za to, na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., wymierzył K. P. w pkt. I tego wyroku karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

W pkt. II części dyspozytywnej powyższego wyroku, na podstawie art. 415 § 4 k.p.k., sąd *meriti* zasądził od oskarżonego K. P. na rzecz pokrzywdzonego R. L. kwotę 2.500 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 15 września 2006 r.

Jednocześnie w wyroku tym umorzono w pkt. III postępowanie w przedmiocie powództwa cywilnego Prokuratura Rejonowego Gdańsk-Wrzeszcz złożonego na rzecz M. R. oraz w pkt. IV i V rozstrzygnięto w przedmiocie kosztów postępowania.

Apelację od tego wyroku złożył obrońca oskarżonego, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając mu „obrazę prawa procesowego tj. art. 33 § 1 k.p.k., który miał istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez błędnie ustaloną właściwość miejscową Sądu, tj. w sprawie tej orzekał Sąd Rejonowy w Koninie, podczas gdy właściwym sądem do orzekania w tej sprawie jest Sąd Rejonowy w Rzeszowie” oraz „rażącą niewspółmierność orzeczonej w stosunku do oskarżonego kary pozbawienia wolności polegającą na niezastosowaniu instytucji czynu ciągłego określonego w art. 91 § 1 k.k. co do wszystkich zarzucanych mu czynów i w konsekwencji orzeczenia kary pozbawienia wolności niewspółmiernie wysokiej”.

Wyrokiem z dnia 26 września 2008 r., sygn. akt II Ka 216/08, Sąd Okręgowy w Koninie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Od ww. orzeczenia kasację wniósł obrońca skazanego, zarzucając wyrokowi Sądu Odwoławczego rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 7 k.p.k. zgodnie, z którym organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia oraz art. 33 § 1 k.p.k. zgodnie, z którym, jeżeli tę samą osobę oskarżono o kilka przestępstw, a sprawy należą do właściwości różnych sądów tego samego rzędu, właściwy jest sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

Podnosząc powyższe, obrońca wniósł o uniewinnienie K. P. od zarzucanych mu czynów, ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi ze wskazaniem łącznego rozpoznania wszystkich postępowań.

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2009 r., sygn. akt V KK 74/09, kasacja obrońcy została oddalona jako oczywiście bezzasadna.

Od opisanego wyroku Sądu Odwoławczego kasację wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając go w części, to jest:

1. w pkt. I w zakresie, w jakim utrzymany w mocy został pkt. I części dyspozytywnej wyroku Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 9 kwietnia 2008 r., sygn. akt II K 406/07 w odniesieniu do zarzutu 2 z części wstępnej wyroku oraz
2. w pkt. I w zakresie, w jakim utrzymany w mocy został wyrok Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 9 kwietnia 2008 r., sygn. akt II K 406/07 w pkt. II części dyspozytywnej wyroku,

na korzyść skazanego K. P.. Skarżący podniósł zarzut rażącego naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., które to miało rażący wpływ na treść orzeczenia poprzez przeprowadzenie wadliwej kontroli odwoławczej, zainicjowanej apelacją obrońcy K. P. i utrzymanie w mocy rozstrzygnięcia w zaskarżonej części, pomimo tego, że było ono obarczone rażącym i mającym istotny wpływ na treść orzeczenia naruszeniem prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 286 § 1 k.k., polegającym na przypisaniu oskarżonemu popełnienia tego czynu, w sytuacji gdy opis czynu z pkt. 2 części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w Koninie, przypisanego K. P., nie zawiera wszystkich znamion przestępstwa oszustwa, co powodowało rażącą niesprawiedliwość wyroku i obligowało Sąd odwoławczy do zmiany zaskarżonego orzeczenia w tym zakresie poprzez uniewinnienie K. P. od czynu opisanego w pkt. 2 części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w Koninie oraz uchylenie pkt. II części dyspozytywnej tego wyroku.

W konsekwencji Autor kasacji wniósł o „uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Koninie w części, tj. punktu I sentencji orzeczenia oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Koninie w zakresie:

1. punktu I części dyspozytywnej orzeczenia w zakresie, w jakim rozstrzygnięto co do popełnienia czynu przez K. P. na szkodę R. L. (pkt 2 części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w Koninie) oraz
2. punktu II części dyspozytywnej orzeczenia

oraz o przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koninie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, z uwagi na trafność podniesionego w niej zarzutu, co umożliwiło uwzględnienie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 286 § 1 k.k. kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Przestępstwo oszustwa stypizowane w art. 286 § 1 k.k. polega zatem na działaniu, którego istotą jest wprowadzenie w błąd innej osoby albo wyzyskanie jej błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego takiego działania sprawcy.

W niniejszej sprawie takiego działania nie odzwierciedla opis czynu z pkt. 2 części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w Koninie, który to czyn został przypisany K. P. w pkt. I sentencji wyroku tego Sądu.

Opis powyższego czynu sformułowany przez oskarżyciela publicznego w akcie oskarżenia i przyjęty następnie przez sąd *a quo* w opisie przypisanego czynu, poza znamionami działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej oraz

doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, nie wskazywał sposobu działania K. P. polegającego na wprowadzeniu w błąd R. L., wyzyskaniu jego błędu albo niezdolność do należytego pojmowania przedsiębranego działania, a tym samym nie zawierał wszystkich ustawowych znamion przestępstwa oszustwa, za które K. P. został skazany.

Nie jest wystarczające w tym zakresie stwierdzenie, że skazany doprowadził R. L. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wystawienie na sprzedaż laptopa na aukcji internetowej i pomimo otrzymania za niego przelewem pieniędzy w kwocie 2500 zł, nie przekazał przedmiotu transakcji, jako że powyższe nie mieści się w znamieniu wprowadzenia w błąd, wykorzystania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, lecz odpowiada wyłącznie znamieniu „doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem”.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że zgodnie z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., wyrok skazujący powinien zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną. Jak wskazuje się w orzecnictwie, dopuszczalne jest takie zwerbalizowane przedstawienie zachowania oskarżonego, które w sposób niepozostawiający wątpliwości odpowiada treści poszczególnych znamion przypisanego mu przestępstwa, albo w drodze nieodpartego logicznego wnioskowania świadczy o wyczerpaniu konkretnego elementu składającego się na ustawowy obraz określonego czynu zabronionego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2021 r., V KK 91/21).

Tymczasem opis czynu przypisanego K. P. w zakresie zaskarżonym kasacją RPO, w ogóle nie wskazuje na to, że R. L. miał być wprowadzony w błąd, albo że skazany wyzyskał błąd R. L., ani w jaki sposób miało to nastąpić. Podkreślić trzeba, że brak w opisie czynu przypisanego oskarżonemu w wyroku (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.) jakiegokolwiek znamienia ustawowego typu czynu zabronionego skutkuje niemożnością przypisania odpowiedzialności karnej za ten czyn (art. 1 § 1 k.k. i art. 115 § 1 k.k.) – zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2017 r., V KK 372/16. Co więcej, opis czynu przypisanego winien być jednoznaczny, nie dający możliwości różnych jego interpretacji i winien być zawarty w sentencji wyroku, a nie w uzasadnieniu (wyrok SN z dnia 31 stycznia 2018 r., V KK 286/17).

Nie ulega wątpliwości, że w przedmiotowej sprawie opis czynu przypisanego skazanemu w pkt. I sentencji wyroku Sądu Rejonowego, w zakresie w jakim czyn ten odnosi się do zarzutu 2 opisanego w części wstępnej wyroku, jednoznacznie prowadzi do wniosku, że czyn ten nie stanowi przestępstwa z art. 286 § 1 k.k.

Obrońca nie zakwestionował powyższego w sporządzonej i wniesionej przez siebie apelacji, jednak jak stanowi art. 433 § 1 k.p.k., sąd odwoławczy rozpoznaje wprawdzie sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1-3 k.p.k., jednakże jest obowiązany rozpoznać sprawę w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 § 1 k.p.k., art. 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k.

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 440 k.p.k., jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 k.p.k. zdanie drugie uchyleniu. W orzecznictwie trafnie podnosi się, że wyrok, w którym pominięto znamię przestępstwa, za które oskarżony został skazany, przez co skazanie przedstawia się jako niesprawiedliwe, choć obiektywnie właśnie ono odpowiada prawdzie, powinien zostać zaskarżony przez oskarżyciela na niekorzyść oskarżonego. Brak apelacji na niekorzyść oskarżonego powoduje, że sprawca w postępowaniu odwoławczym musi zostać uniewinniony lub skazany na podstawie przepisu łagodniejszego. Rozstrzygający jest bowiem opis czynu zawarty w wyroku i przy braku apelacji w tym zakresie na niekorzyść oskarżonego sąd odwoławczy nie może opisu tego uzupełnić o brakujące znamię, nawet gdy jest ono bez wątpliwości ustalone w uzasadnieniu wyroku, ani też w tym celu przekazać sprawy do ponownego rozpoznania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r., V KK 297/09).

W niniejszej sprawie wyrok Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 9 kwietnia 2008 r. został zaskarżony wyłącznie przez obrońcę K. P. , w związku z czym Sąd Okręgowy w Koninie, mając na uwadze dyspozycję przepisu art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., zobligowany był do zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji, w zakresie od czynu opisanego w pkt. 2 części wstępnej wyroku i uniewinnienie K. P.

od zarzutu jego popełnienia oraz uchylenie związanego z tym czynem orzeczenia w zakresie, w jakim na podstawie art. 415 § 4 k.p.k. (w ówczesnym brzmieniu) zasądzono od oskarżonego K. P. na rzecz pokrzywdzonego R. L. kwotę 2.500 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 15 września 2006 r.

Omówione uchybienie Sądu Okręgowego w Koninie pozostaje rażące, ponieważ doprowadziło do utrzymania wyroku Sądu Rejonowego w Koninie w mocy w zakresie, w jakim orzeczenie to jawi się jako rażąco niesprawiedliwie dla K. P.. Dostrzeżenie zaś przez Sąd odwoławczy uchybienia Sądu pierwszej instancji, prowadzić powinno do częściowej zmiany wyroku.

Mając na uwadze powyższe rozważania oraz trafność zarzutu kasacji, należało, jednak wbrew stanowisku autora kasacji, które nie jest dla Sądu Najwyższego wiążące, uchylić w całości nie tylko wyrok Sądu Okręgowego w Koninie, lecz także utrzymany nim w mocy w zaskarżonej części (co do przypisania czynu z pkt. 2 części wstępnej wyroku) wyrok Sądu Rejonowego w Koninie i uniewinnić K. P. od tego czynu, ponieważ skazanie w tej części jest oczywiście niesłuszne. Powyższe musiało też skutkować uchyleniem orzeczenia akcesoryjnego (z pkt II wyroku sądu *meriti* o zasądzeniu na rzecz pokrzywdzonego odszkodowania). Wydanie takiego orzeczenia było konieczne z uwagi na treść art. 443 k.p.k., który w wypadku zaskarżenia orzeczenia wyłącznie na korzyść (a tak było w tej sprawie) zakazuje wydania w ponownym postępowaniu orzeczenia surowszego niż uchylone – w realiach tej sprawy uzupełnienia opisu czynu o brakujące znamię (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2012 r., II KK 327/11). Uniewinnienie oskarżonego od popełnienia czynu z pkt. 2 części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w Koninie implikowało obciążenie w tym zakresie Skarbu Państwa kosztami procesu.

Do ponownego rozpoznania przekazano natomiast sprawę w zakresie, w którym Sąd Okręgowy utrzymał w mocy skazanie co do czynu opisanego w pkt. 1 części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego, ponieważ konieczne jest rozstrzygnięcie o karze za to przypisane oskarżonemu przestępstwo (w wyroku Sądu pierwszej instancji orzeczono karę z dwa czyny przyjmując, że zostały one popełnione w warunkach ciągu przestępstw – art. 91 § 1 k.k.).

Z tych wszystkich względów, orzeczono jak w części dyspozytywnej w wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Jerzy Grubba